

Інститут трансформації
Північної Євразії

Володимир
Нагірний

РОСІЯ НА П'ЯТОМУ РОЦІ "СВО"

Розвилка між "КНДР" та
частковою нормалізацією

Росія на п'ятому році "СВО". Розвилка між "КНДР" та частковою нормалізацією.

Володимир Нагірний

Резюме

На п'ятому році повномасштабної війни перед російським режимом постало питання фіксації результатів "СВО". Якщо на геополітичному рівні та в Україні Путін не досягнув бажаних результатів, то у внутрішній політиці він має реальні шанси для завершення тоталітарного транзиту. Однак, російська влада не ухвалила остаточного рішення про те, чи сприятиме такий варіант розвитку подій вирішенню ключового завдання – забезпечення тривалої стійкості режиму.

Обираючи між частковою нормалізацією у внутрішній і зовнішній політиці та курсом на побудову тоталітаризму у закритій країні, Путін керуватиметься, у першу чергу, внутрішньополітичними мотивами, економічною ситуацією, позиціями найближчого оточення. Однак, головне рішення у цьому виборі – зупинка або продовження/ескалація війни.

Позиції ключових соціальних груп, інститутів та еліт:

- Соціологічна більшість (соціальна база режиму) прийме будь-який вибір правителя.
- "Z-патріоти" та більшість задіяних у війні – за продовження війни, навіть якщо ціною цього буде занепад РФ.
- "Незгодні" декларують антивоєнні позиції, але не можуть їх інституціалізувати.
- Оточення Путіна керується груповими мотивами, консенсусної позиції не має, у середовищі присутні як прихильники "побудови КНДР", так і прихильники часткової лібералізації, щонайменше – в економіці.
- Великий бізнес – за закінчення війни і нормалізацію, але в умовах низької суб'єктності знаходиться у фарватері Путіна.
- Управлінський клас – за нормалізацію, але, відповідно до свого функціоналу, буде впроваджувати будь-яке рішення правителя.
- Армія – не має політичної суб'єктності.

Режим покладається на те, що будь-який вибір буде прийнятий слухняною більшістю. Тому прагне забезпечити лояльність населення і розмити вплив головної для себе політичної загрози – "Z-патріотів".

Вибори-2026 до Держдуми стануть одним з ключових маркерів обраного Путіним курсу. Однак, правитель РФ прагнучиме максимально довго зберігати ситуацію в інерційному сценарії, розцінюючи будь-яку зміну курсу, як кризу, що потребує додаткових зусиль від режиму та створює ризики для його стабільності.

2025: "гібридний" тоталітарний транзит

Починаючи з осені 2024 року, на фоні відсутності стратегічних здобутків на фронті, Кремль постав перед дилемою: або згортати "СВО", або – йти на нове коло ескалації. На відміну від попередньої схожої ситуації (осінь 2022 року), Путін не ухвалив швидкого рішення, обравши тактику затягування часу в питаннях війни. Натомість, у внутрішній політиці було взято чіткий курс на системну архаїзацію суспільного життя та транзит від авторитаризму до тоталітаризму.

Продовження війни дає путінському режиму інтуїтивно зрозумілу для населенням РФ логіку поступового запровадження тоталітарних практик: "все для війни, все для перемоги". Разом з тим, Кремль досить обережний у запровадженні елементів тоталітаризму. Влада прагне отримати ситуацію, за якої може використовувати "переваги" тоталітарного устрою, але уникати "незручних" складових. Іншими словами, режим готовий насаджувати ідеологічний диктат, максимально контролювати суспільне і приватне життя, вдаватись до репресій та терору. Однак, прагне уникнути реальної мобілізованості населення, аби воно не було політично суб'єктивним і не вимагало досягнення задекларованих режимом цілей. Путіну потрібен не активний, а слухняний соціум. Тому влада уважно стежить за тим, щоб соціологічна більшість одночасно зберігала підтримку дій і гасел влади, але у питаннях національного порядку денного керувалась установкою "це не нашого розуму справи".

У 2025 році головними маркерами обмеженого тоталітарного транзиту були:

- Посилення інформаційного та цифрового контролю. Впродовж року було обмежено дзвінки через Telegram і WhatsApp, заборонено передачу SIM-карт третім особам, запроваджено штрафи за "пошук екстремістських матеріалів" в інтернеті з використанням VPN та ін. Запроваджено систему електронних повісток. Обмежувався доступ до реєстрів. Ця політика продовжується і в 2026 році.

- Постійна генерація заборон. Крім цифрових обмежень, регулярно з'являлись ідеї найрізноманітніших побутових та поведінкових заборон, значна частина яких впроваджувалась. Навіть абсурдні норми, на кшталт штрафів за загорання на балконі в нижній білизні чи годування бездомних тварин у громадських місцях дають можливість режиму тестувати реакцію соціуму: чи готові росіяни і далі слухняно приймати все, що впроваджує

влада. Для представників влади генерація і підтримка заборон – спосіб продемонструвати системі лояльність і ефективність.

- Мілітаризація суспільного дискурсу. "Культ Перемоги над фашизмом", використання візуальних маркерів війни проти України, мілітарна пропаганда "служіння" та "жертвності" супроводжувались і супроводжуються насадженням воєнних ідеологем та повсякденних моделей поведінки, розвитком воєнізованих структур. Ключова аудиторія цієї політики – молодше покоління. "Двіженіє первих" стало калькою радянської піонерії, "Юнармія" – базовою структурою початкової підготовки молодшого покоління до війни.

- Розширення функціоналу силових структур. Росгвардія, поліція, федеральна служба виконання покарань (рос. – ФСИН) отримують додаткові опції силового тиску на населення в цілому та на будь-які соціальні групи (мігранти, етнічні спільноти, громадський актив). При цьому регулярні прецеденти "перевищення повноважень" захищаються адміністративно та інформаційно.

- Формування світоглядного бар'єру між Росією та західним світом. Пропаганда "традиційних цінностей" спрямована не стільки нагуртування росіян, скільки – на формування кордону зі спільнотами, де, за твердженням російської пропаганди, цінностями є "нацизм і русофобія", фіксується надмірна лояльність до ЛГБТ, створюються умови для девіантної індивідуальної та групової поведінки.

Війна і соціальні групи

Слухняна більшість

Підводячи соціологічні підсумки 2025 року, "Незыгарь" зазначав: "Більшість суспільства взагалі не занурене у тему "СВО" і в складні часи скоріше займає позицію закритості у своєму світі". А на початку 2026 року цей же ресурс констатував, що тренд 2025 року на зниження довіри до влади в РФ зберігається. Однак, залишається в межах безпечних для режиму показників: 66% вважали, що ситуація в країні розвивається у правильному напрямку, проти 21%, які стверджували протилежне; 84% — рейтинг Путіна (мінімальний за пів року); 69% — середньозважений рейтинг губернаторів. Однак, "Незыгарь" припускає, що у 2026 році соціологічні компанії "будуть уникати демонстрації різкого падіння рейтингів влади".

Цей прогноз почав справджуватись не тільки щодо рейтингів влади, а й щодо важливих для неї питань порядку денного. Згідно з даними щомісячного опитування Левада-центр, у січні 2026 року 76% респондентів заявили про підтримку дій ЗС РФ в Україні. При цьому 61% вважають, що слід починати мирні переговори. За продовження війни виступають 30%. Січневі дані суттєво відрізнялися від даних кінця минулого року, коли

показники підтримки мирних переговорів та продовження війни кілька разів демонстрували, відповідно, історичні максимуми (66% у грудні) та мінімуми (25% у грудні). Однак, у лютому настрої російського соціуму повернулись до тенденцій кінця минулого року: 67% — за початок переговорів, 24% — за продовження війни. Це – нові, відповідно, максимальні та мінімальні значення за час повномасштабної війни.

59% росіян вважали, що для прискорення досягнення миру слід "наростити удари по Україні", в тому числі – з застосуванням нових видів озброєння. За додаткові поступки Україні і Заходу виступали 21% респондентів. При цьому на початку 2026 року суттєво знизився оптимізм росіян щодо термінів закінчення війни: до 39% (з 32%).

"Довга або навіть "вічна" СВО в масовій свідомості осмислена, як джерело неминучих тягот і обмежень, що формує стійкість до нових економічних погіршень", — пише "Незыгарь". Іншими словами, середньостатистичний росіянин згоден терпіти війну, навіть попри запит на її закінчення. З боку населення режим проблем не чекає. Більше того, саме така позиція основної маси росіян дає Кремлю соціальну базу для будь-якої політики – як зовнішньої, так і внутрішньої.

Не маючи проблем з соціумом в цілому, російський режим має проблеми з цілим рядом великих пасіонарних груп, які здатні як впливати на загальну ситуацію в країні, так і формувати власний порядок денний, на який влада мусить зважати.

"Герої СВО"

Соціальна група учасників вторгнення в Україну – це близько 2 млн. чоловіків активного віку, до яких додаються опосередковано залучені у війну: волонтери, пропагандисти, працівники ВПК, члени родин.

За чотири роки війни ця група суттєво підвищила свій матеріальний стан, сприймає "спецоперацію" як ризикований, але дієвий соціальний ліфт. Учасники вторгнення не зацікавлені у зупинці війни.

Режим намагається готуватись до інтеграції цієї групи у післявоєнну реальність. З цією метою формується інфраструктура соціальної групи, яка дозволяла б забезпечити контроль влади над нею.

Зокрема, з 2024 року реалізується федеральна програма "Время героев" та її регіональні аналоги. Публічна мета програми – залучення до державного управління "нової еліти", як називає Путін учасників вторгнення в Україну. Фактична – маркування частини представників чинного управлінського класу "героями СВО" і на цьому кадровому ресурсі створення інструментів контролю над групою.

Схожі завдання переслідує кампанія залучення учасників війни на виборні посади. Згідно з офіційними даними, під час ЄДГ-2025 виграли вибори різних рівнів 1035 "учасників СВО". Але, так само як і у форматі програми "Время героев", найбільш значимі виборні посади отримали

перевірені на федеральному та регіональному рівнях чиновники, які у той чи інший спосіб марковані, як "кандидати від СВО".

Для групи в цілому режим пропонує пільги, підтримку в реалізації підприємницьких проєктів, пріоритетне працевлаштування – зокрема, у силові структури. Однак, "герої СВО" після повернення з війни неохоче йдуть у поліцію та ФСИН через значно нижчу зарплату та міжвідомче неприйняття. Натомість, численними є факти асоціальної поведінки учасників війни, злочинів за їх участі, інтеграції у злочинне середовище.

Влада наразі не має чіткого бачення щодо того, як уникнути ситуації, за якої учасники війни не стануть фактором дестабілізації внутрішньополітичної ситуації. І поки такого рішення немає, продовження війни – оптимальний спосіб контролю над "героями СВО". Відтак, група продовжує зростати, збільшуючи соціальне навантаження на державу не тільки "тут і зараз", а й на перспективу кількох десятиліть.

"Z-патріоти"

Згідно з даними [опитувань Левада-центр](#), впродовж 2025 року за продовження війни виступали 25-35% респондентів. У січні 2026 року підтримку війни задекларували 30% росіян (18% — безумовно, 12% — скоріше за продовження). Основу провоєнної меншості складає старше покоління. Однак, проблему для влади становить активна частина соціальної групи – пропагандисти всіх рівнів, "воєнкори", носії націоналістичного світогляду. Тобто, ті, кого визначають формулою "Z-патріоти".

Активна частина провоєнної меншості не має виразного лідерства. Тих, хто претендував на таку роль, режим у різний спосіб відстороняє від політичної активності. Але група є політично суб'єктною. Вона має практично неконтрольований режимом сегмент інформаційного поля, автономні джерела фінансування (пожертви, збори, доступ до "потоків", спрямованих на війну), достатній нарративний ресурс для формування власного порядку денного. Фактично, "Z-патріоти" – єдина на даний момент в РФ горизонтальна спільнота. А працювати з "горизонталлю" режим не вміє.

Часто позиція "Z-патріотів" влаштовує владу. Їхні нарративи дозволяють підтримувати враження мобілізованості росіян довкола війни. Однак, Кремль розуміє, що лояльність спільноти зберігатиметься доти, доки режим робитиме те, що влаштовує цю групу.

Показовим був кейс січня 2026 року, коли, на фоні інтенсифікації переговорного процесу, на цілому ряді "Z-каналів" вийшли алармістські повідомлення про те, що "Путін погодився на репарації, на відновлення України за російський кошт, постачання газу по собівартості" та ін. Жодних підстав вважати, що у Кремля були подібні плани, немає. Однак, "Z-торсида" ініціативно виступила з попередженням про неприйнятність для неї сценарію замирення.

Кремль сигнал "почув". І не стільки в контексті можливого розвитку мирного процесу, скільки – через сам факт неконтрольованої ініціативи, вже у лютому почав чергову хвилю обмежень у роботі комунікаційних платформ.

Коли влада побачила, що "воєнкори" були важливим елементом інформаційної підтримки заколоту "Вагнера", вона спробувала домовитись з ними. Успішною спроба не була. Тому далі режим почав використовувати диверсифікований підхід. Частина помітних представників середовища режим залучає до роботи в своїх інтересах. Ведеться робота з встановлення контролю над фінансовими потоками. Є приклади кримінального переслідування "Z-активістів" за недобросовісне поводження з жертвами "на СВО". У лютому 2026 року був затриманий Алексей Костильов, засновник одного з найзнаковіших "Z-ресурсів" Readovka, його звинуватили у в привласненні 1 млрд рублів на контрактах МО РФ. Деяких "Z-патріотів" перестали запрошувати в ефіри.

Однак цілісного розуміння того, якою має бути політика щодо провоєнної меншості та її активу, у влади немає. Особливо – в разі "згортання" війни, військово-політичних невдач, соціально-економічних проблем. Наразі "Z-патріоти" і режим – попутники. Але не стратегічні партнери. Розходження – не стільки в питанні про ціль війни, скільки у тому, яке місце і роль мають бути відведені "патріотам" у виробленні державної політики та формуванні образу майбутнього РФ.

"Незгодні"

Соціологічний потенціал "незгодних" становить близько 20%, за даними різних опитувань. Однак, на відміну від "Z-патріотів", ця група повністю дезорганізована. Після 2012 року (протести на Болотній площі) режим жорстко і послідовно "зачистив" середовище потенційних лідерів групи. Але ще важливіше, що колишня ліберальна опозиція, яка наразі перебуває за межами РФ ("хороші росіяни"), програли режиму ідеологічно. Тому, навіть зберігаючи канали комунікації з населенням РФ, "демократична" опозиція не може запропонувати росіянам нічого, крім критики "неправильних дій" режиму. Ідеологічної альтернативи у "хороших росіян" немає; більшість російських опозиціонерів поділяють світоглядні імперські наративи влади.

У опозиції немає чіткого образу майбутнього: "Прекрасна Росія майбутнього" є радше іронічним мемом, ніж візіонерською чи ідеологічною платформою для розрізнених груп антипутінської опозиції в екзилі.

Російський соціум інтуїтивно сприймає "незгодних", як носіїв "західних цінностей", причому, у тій інтерпретації, яку запропонувала пропаганда. Тому в найближчій перспективі Росія не сприйматиме від цього середовища жодних ідей чи проєктів.

Відтак, парадоксальним чином, для російської опозиції бажаний сценарій трансформацій російського режиму – подальший тоталітарний транзит та "закриття" країни. Якщо ж Путін та ключові фігури режиму

"повертаються" у діалог з Заходом, то "хороші росіяни" втрачають роль ексклюзивного репрезентанта Росії на міжнародних майданчиках.

Війна і групи еліт

Оточення Путіна

"Перезавантаживши" свою владу на президентських виборах-2024, Путін остаточно визначився з внутрішньополітичною стратегією: забезпечення максимально тривалого особистого перебування при владі (в ідеалі – до смерті, яка має настати не скоро) та зміцнення режиму.

Під ці завдання було частково реструктуризовано найближче оточення правителя РФ. Відбулися зміни у найближчому до "вождя" колі. Наразі це коло складається з кількох груп впливу, які забезпечують фізичне та політичне довголіття Путіна.

1. Сергій Кірієнко та брати Ковальчуки. Кірієнко – куратор внутрішньої політики. Він займається кадровою політикою, відповідає за соціологічні "налаштування" населення, ідеологію та цифровий контроль. Його вплив розширився на проблематику "околиць імперії" (окуповані території, невизнані самопроголошені "держави", Молдову, країни Кавказу), загальну стратегію щодо "зовнішнього контуру". Кірієнко, разом, з Ковальчуками, які володіють значним медіаресурсом, здійснює вирішальний вплив на інформаційну політику. При цьому директор Курчатовського інституту Михайло Ковальчук є провідником ідеї майже вічного життя для Путіна. А Юрій Ковальчук – один з найближчих конфідентів правителя, який зберігає цей статус навіть після того, як саме його "прокачування" Путіна під час ковідної самоізоляції стало важливим фактором початку війни, яка не приносить Путіну бажаного результату.

2. ТанDEM Сергія Чемезова та Миколи Патрушева. Відставка Патрушева з посади секретаря Совбезу після виборів-2024 була одним з несподіваних рішень. Втім, Патрушев не опинився в опалі, зберіг місце у "ближньому колі", залишається одним з ідеологів війни. Чемезов, у свою чергу, забезпечує війну матеріально – він контролює ВПК та важку промисловість. Цей танDEM давніх, ще з часів КДБ, партнерів Путіна, об'єктивно міг би претендувати на владу "після Путіна". Однак, група не має сильного претендента на лідерство в РФ. Син Патрушева Дмитрій обіймає посаду віце-прем'єра. Але наразі не розглядається, як "спадкоємець".

3. Силові структури:

- ФСБ, яку часто називають каркасом сучасної російської держави, стала "кузнею кадрів", "передовим загоном" влади, але не здійснює інституційного впливу на режим. Показово, в самій ФСБ вже тривалий час зберігається ситуація дуалізму. Олександр Бортніков залишається номінальним і фактичним керівником служби. Але перший заступник

директора ФСБ Сергій Корольов має прямий контакт з Путіним і свою зону відповідальності.

- Інший силовий внутрішньополітичний "стовп режиму" – Росгвардія. Її керівник Віктор Золотов почав свою кар'єру в якості охоронця Путіна. Він має специфічну "мапу" політичних контактів, в якій особливу роль відіграє політичний союз з правителем Чечні Рамзаном Кадіровим. Кадіров, як і Корольов у ФСБ, має свій "домен" в Росгвардії: саме до цього відомства віднесено особисте "військо" Кадірова – батальйони Росгвардії "Ахмат".

- МВС не грає політичної ролі. Завдання поліції – забезпечити контроль над внутрішньою ситуацією. Перш за все, за "вулицею", якої самоналяканий "кольоровими революціями" режим продовжує боятись.

- Глава Держради, помічник президента і колишній охоронець Путіна Олексій Дюмін за два роки не зміг стати помітною фігурою у системі російської влади.

4. Енергетичний сектор:

Глава "Роснефті" Ігор Сечін є не лише відповідальним за отримання бюджетом нафтових прибутків, а й має ширші можливості впливу. В тому числі – на силовий блок. Він – один з тих, до кого прислухається Путін.

"Газпром" на чолі з Олексієм Міллером переживає не найкращі часи. Міллер тривалий час перебуває на низхідному треку впливовості. Однак, газовий монополіст – один з ключових не тільки економічних, а й інфраструктурних, соціальних, силових інструментів режиму.

"Росатом" перебуває у зоні впливу Кірієнка і є одним з активів, який дозволяє заступнику глави АП бути ключовою фігурою режиму.

5. Кирило Дмитрієв. "Зірка" керівника РФПІ зійшла на фоні початку переговорного процесу між РФ та США. Дмитрієв не є повноцінним центром впливу на російську політику. Однак, відіграє значну роль у важливому особисто для Путіна проєкті – збереженні контакту з оточенням Трампа та стримуванні США від надмірного тиску на Росію.

6. Адміністративно-управлінські еліти. Ключові фігури – прем'єр Михайло Мішустін та московський мер Сергій Собянін. Обидва інерційно сприймаються в якості "спадкоємців". Обидва від самого початку повномасштабного вторгнення в Україну намагаються максимально дистанціюватись від провоєнного порядку денного. Також стримані позиції щодо війни займають глава ЦБ Ельвіра Набіулліна, міністри економічного блоку. Саме "економічна група" під час ПМЕФ-2025 артикулювала обережні застереження щодо здатності російської економіки і надалі "вивозити" війну. Однак обережна риторика щодо війни не означає, що управлінські топ-еліти не докладають максимальних зусиль у забезпеченні війни.

7. МЗС та пропаганда. Дипломатія в системі впливів путінської Росії суттєво втратила суб'єктність, ставши де-факто лише частиною системи пропаганди і виконавцем завдань Кремля. Показово, що глава МЗС Сергій Лавров та провідні фігури відомства виступають радше "спойлерами" переговорних процесів, ніж їх активними учасниками. Натомість, стратегію і

тактику російської дипломатії визначає АП (помічник президента Юрій Ушаков). Головні ж фігури російської пропаганди, які формували реваншистські та провоєнні настрої населення, продовжують і надалі обслуговувати режим.

Великий бізнес

Олігархічний бізнес, який був одним з соціальних замовників формування російського авторитарного режиму, наразі відсторонений від участі в ухваленні рішень. Путін має достатньо ресурсів для того, щоб у стосунках з олігархатом диктувати свої правила.

Фактично, правитель РФ дає чіткий сигнал великому російському капіталу – довоєнних умов роботи вже не буде, можливостей для міжнародних проєктів – теж; модель "заробляти в РФ, витратити на Заході" вже не актуальна. Бізнес має або "повернутись в Росію", або – потрапити в категорію "зрадників".

Кампанія націоналізації 2025 року суттєво посилила позиції держави у економіці. А також – людей з найближчого оточення Путіна, які отримують контроль над "поточками" та розподілом державних дотацій.

Разом з тим, великий бізнес зберігає елементи суб'єктності. Саме це середовище впродовж всього періоду повномасштабної війни публічно генерувало побажання щодо її завершення ([Олег Дерипаска](#)). А в лютому 2026 року "Независимая газета" опублікувала текст "Про необхідність зміни моделі економічного зростання в Росії", який було прийнято, як маніфест бізнес-середовища, підтриманий частиною бюрократії. Основна ідея тексту – економічна модель, яка базується на експорті сировини, зайшла в глухий кут; Росії необхідна нова стратегія розвитку, яка базувалася б на розвитку території.

Така зміна можлива лише за умови ліквідації структурних обмежень політичного режиму та зміни сформованого воєнно-мобілізаційного характеру влади. Тобто, не маючи можливості забезпечити власний розвиток та стикаючись з неможливістю забезпечити владу ресурсом, який вона від нього вимагає, великий бізнес фактично ставить питання про необхідність політичних змін.

Управлінський клас

Управлінський клас — бюрократія центрального, регіонального та муніципального рівнів — має власні об'єктивні інтереси. Вони полягають, перш за все, у збереженні позицій у вертикалі влади. А також – у збереженні та розширенні доступу до ресурсів та бюджетів. У ширшому розумінні, до цього класу можна віднести економічні еліти середнього та низового рівня.

Саме широке коло еліт відіграє провідну роль у реалізації політики режиму. У тому числі – забезпечує функціонування всієї інфраструктури

підтримки війни. Публічно це середовище повністю підтримує політику Путіна. Але саме еліти середнього рівня транслиують найбільш послідовний запит на мир. Закінчення війни для цього середовища – це нові ресурси "на нормалізацію", освоєння яких потенційно може бути не менш вигідним для управлінського класу, ніж підтримка провоєнного дискурсу.

Саме це середовище фактично саботує ідею Путіна про широке залучення до управління та публічної активності "героїв СВО": конкуренти бюрократичній номенклатурі не потрібні.

Армія

Понад 70% населення РФ стабільно декларує підтримку "дій російських збройних сил в Україні". Однак від самого початку війни російський режим ретельно стежив за тим, щоб з армійського середовища не з'явилися популярні фігури, здатні на політичну суб'єктність. Будь-який генерал, який на тому чи іншому етапі війни отримував публічну впізнаваність і якого "воєнкори" починали позиціювати в якості "отця солдатам" і "майбутнього генерала перемоги" (Лапін, Суровікін, Теплинський), дуже швидко втрачали можливості для публічної самореалізації.

Більше того, саме Міністерство оборони стало об'єктом показових антикорупційних чисток, що також не сприяло популярності армії.

Армія для російського режиму – дуже складна інституція. З одного боку, саме тривалі вливання в армію дозволили Путіну розпочати головну справу свого правління – війну проти України. З іншого – армія не забезпечила "досягнення цілей СВО", і на даному етапі Путін намагається домогтись прийнятних результатів війни через інші інструменти: енергетичний терор, переговори.

З одного боку, армія залишатиметься головним "козирем" Путіна на геополітичній арені, з іншого – армія стала середовищем, у якому сформувалась група деструктивних елементів, повернення яких у мирне життя загрожує режиму.

2026-2027: глобальна нормалізація чи північнокорейський сценарій

Війна: продовжувати неможливо закінчити

На п'ятому році війни практично вичерпано ресурс "затягування часу" з ухваленням стратегічного рішення Путіна щодо того, шукати реальний вихід з війни, чи продовжувати воювати. І якщо продовжувати – то де і як: тільки в Україні, чи "піднімати ставки", намагаючись дестабілізувати НАТО і західний світ у цілому? Попри елементи зовнішнього тиску на РФ та ускладнення внутрішньополітичної ситуації у Росії, "ключ від війни" і надалі знаходиться в руках у Путіна.

Путін не зміг досягнути жодної зі стратегічних цілей, які обумовили початок війни. РФ не стала глобальним геополітичним центром, не отримала ексклюзивних поліцейських функцій на пострадянському просторі та у Східній Європі, не змогла ліквідувати Українську державу.

Тому, ухвалюючи рішення, правитель РФ керуватиметься, перш за все, інтересами збереження, зміцнення та забезпечення максимального часового ресурсу своєї влади.

Путін зважатиме на позиції, у першу чергу, груп еліт. А також – зважуватиме фактори "за", і "проти".

За зупинку війни:

- Ситуація в економіці, яка близька до вичерпання спроможності одночасно забезпечувати війну і прийнятний рівень соціального забезпечення росіян.

- Втома населення, яке поряд з декларативною підтримкою формує запит на закінчення війни.

- Позиція частини еліт (як з ближнього, так і з широкого кола), які бачать більше переваг від зупинки війни, ніж від її продовження.

- Необхідність вирішення внутрішніх проблем, які наростають через сконцентрованість режиму на війні.

За продовження війни:

- Відсутність результатів, які гарантували б Путіну "місце в історії поруч з Петром I та Катериною II".

- Позиція пасіонарної провоєнної частини соціуму, яка здатна впливати на національний порядок денний та потенційно – стати опозицією Путіну.

- Страх перед поверненням понад мільйона ветеранів, які можуть суттєво дестабілізувати "путінську стабільність".

- Позиція провоєнної частини еліт – переважно з найближчого оточення правителя.

На внутрішньополітичному треку стратегія Путіна не зміниться, незалежно від того, чи буде закінчено війну в перспективі одного-двох років. Однак питання війни – найважливіший фактор того, як ця стратегія буде реалізуватись, і які бажані "кінцеві налаштування" режиму буде обрано.

Зупинка війни призведе до виходу на перший план внутрішньополітичної проблематики і транзиту влади. Еліти вже живуть у латентній логіці транзиту. І саме ця логіка вийде на перший план, вступаючи у конфлікт з намірами особисто Путіна правити ще, щонайменше, 10 років та зберегти базові ознаки режиму на перспективу кількох десятиліть.

"Пентабазис" і "сакральна влада"

Режим перебуває у пошуку ідеологічної бази внутрішньополітичної стабільності на період завершального етапу путінського правління. Війна

призвела до одностороннього виходу Кремля з неформальної путінської угоди, в рамках якої режим забезпечував стабільний, з тенденцією до зростання, рівень соціальних благ для населення, а те, у свою чергу, повністю відмовилось від контролю над владою.

Перед війною та на її початку режим пропонував населенню "велич" в обмін на скорочення соціальної складової. Однак, вже у 2024-2025 роках стало зрозумілим, що інтуїтивно зрозумілої для росіянина "величі" забезпечити не вдасться. Тому новітні розробки кремлівських ідеологів апелюють до найсприятливішої для режиму характеристики російського соціуму – покірності. Саме цю рису режим прагне максимально "прокачати".

У квітні 2025 року вийшла стаття "Цивілізація "Росія", написана Олександром Харічевим, керівником управління з питань моніторингу і аналізу соціальних процесів АП та ключовим чиновником команди Кірієнка. Харічев виступив з ідеєю сакралізації влади в умовах "особливої державності", де влада – не тільки політичний інститут, а й "духовний центр".

Уже в 2026 році Харічев виступив з лекцією на форумі "Знание. Государство", у якій повернувся до раніше вже озвучуваної концепції "пентабазису", на якому має будуватись "цивілізація Росія": "людина-суспільство-сім'я-країна-держава".

В оновленому обрамленні, образ майбутнього путінського режиму Харічев формулює таким чином: "Росія – це сильна, сучасна, зручна для життя країна, з рівними можливостями для кожного". А росіянин для влади виглядає так: патріот, орієнтований на творчу працю і служіння, який підтримує сімейні цінності і є командним гравцем.

Іншими словами, влада вимагає від населення, аби воно залишалось слухняним і приймало будь-які вимоги влади, навіть якщо вони йдуть врозріз з інтересами соціуму. За умови, якщо населення відповідатиме цій вимозі, режим зможе як проводити будь-які трансформації у внутрішній політиці, так і – будь-які, включно з військовими, дії на міжнародній арені.

Вибори до Держдуми

18-20 вересня 2026 року відбудуться вибори до Державної думи. Також у ці дні будуть обрані щонайменше 7 глав регіонів (включаючи Чечню), члени 39 регіональних законодавчих зборів (включно з Санкт-Петербургом, Московською та Ленінградською областями), 10 міських рад (серед них – Калінінград, Уфа, Перм).

Зважаючи на те, що Кремль наразі жорстко і ефективно контролює політичний та інформаційний простір РФ, немає жодних сумнівів у тому, що результати виборів будуть повною мірою відображати бачення режиму, а не населення РФ. Тому ключове питання цієї кампанії – "про що" будуть вибори?

Президентські вибори стали де-факто плебісцитом, за підсумками якого Путін отримав неформалізований мандат на довічне правління.

Парламентські вибори не можуть стати плебісцитарним дійством. А вибори-2026 матимуть ряд особливостей:

- Перша за тривалий час кампанія, що відбуватиметься в умовах економічного сповільнення та зниження соціальних стандартів для всіх, хто не задіяний у війні.
- Участь у виборах "героїв СВО" має стати значним кроком входження путінської "нової еліти" у владу – цьому буде противитись широке коло еліт і не демонструватиме підтримки населення.
- За межами порядку денного виборів залишаться питання, які справді цікавлять населення – війна, стан економіки РФ та їх зв'язок; щодо обох питань влада наполягатиме, що все добре.
- Населення на момент початку активної фази кампанії буде позбавлене звичних комунікаційних майданчиків, які раніше виступали джерелом альтернативної інформації, горизонтального обміну емоціями та "випускання пари".

За таких умов, найважливішим стане те, як влада позиціонуватиме кампанію: як перший крок до "повернення нормальності" у внутрішню політику, чи як "присягу еліт і населення" на безкінечну війну і пов'язані з нею обмеження.

Висновки

Повномасштабна війна проти України задумувалась Путіним як інструмент комплексного вирішення завдань режиму. У геополітиці – повернення Москви у коло провідних держав світу. У регіоні – ліквідація української державності та ідентичності. У внутрішній політиці – зміцнення особистої влади Путіна та забезпечення максимального часового ресурсу для режиму.

На п'ятому році від початку "СВО" Путін не має шансів на вирішення геополітичних завдань; РФ стає не окремим центром впливу, а країною, чия технологічна, економічна та політична залежність від Китаю зростає. Так само, Путін зазнав невдачі в Україні, яка втратила території, а наростила спроможності та суб'єктність. Лише у внутрішній політиці режим має успіхи, послідовно зміцнюючи позиції влади в Росії.

Розпочата тоталітарна трансформація має шанси на завершення. Однак, Путіну слід вирішити: або будувати "КНДР" на просторах 1/8 земної суші, або – частково нормалізувати ситуацію (чого вимагає частина еліт), скориставшись ресурсом лояльності до себе з боку Трампа. "Угода" зі Сполученими Штатами може дати режиму ресурси, необхідні для зміцнення всередині Росії.

Вирішуючи питання про те, куди буде рухатись РФ у внутрішній політиці, Путін керуватиметься, перш за все, інтересами зміцнення режиму та

забезпечення власної влади. Однак, ключове питання при цьому – зупинка або продовження війни.

За сценарію зупинки війни, Путін матиме внутрішню турбулентність, драйверами якої будуть провоєнні сили. Тоді ставка буде зроблена на "спокійну більшість" і ситуація "вирівнюватиметься" переважно грошима (соціальні виплати, економічні проєкти, інформаційна робота), а не силовими методами (репресії, терор, цифровий контроль).

За сценарію продовження або розширення війни, природа турбулентності буде іншою. Головним фактором ризику для режиму стане населення, як носій загрози "руського бунту". І боротись з цією загрозою режим буде, перш за все, силовими методами.

Маючи довге "вікно можливостей" (з кінця 2024 року), Путін максимально довго уникає вибору. Однак, можливості для продовження інерційного сценарію скорочуються. Далі – слід робити ті чи інші кроки: або переходити від імітації переговорів до реальних домовленостей, або – оголошувати мобілізацію; або частково лібералізувати внутрішній режим, або – остаточно "закрутити гайки"; або спробувати відновити діалог з Заходом, або – закритись від світу і для світу та зосередитись на збереженні влади та довгому правлінні.

Путін має зробити вибір, який для нього і для РФ буде не менш важливим, ніж рішення про початок повномасштабної війни. Він розуміє, що у 2022 році зробив не оптимальний вибір. І будь яка зміна інерційного сценарію фіксуватиме цю помилку: адже "спецоперація" не отримає логічного і зрозумілого завершення.

Путін боїться помилитись вдруге. Відтак, відтягує рішення і намагається зберегти максимально можливу кількість доступних опцій. Попри те, що режим виглядає міцним і здатним впоратись з будь-якими загрозами, ще одну стратегічну помилку правителю можуть не пробачити еліти, пасіонарна частина соціуму або населення. Або – всі разом...

Джерело: <https://www.dsnews.ua/ukr/world/rosiya-na-p-yatomu-roci-svo-rozvilka-mizh-kndr-ta-chastkovoyu-normalizaciyeyu-19032026-455482>